

Střetný boj a střetné sražení

Plukovník Josef P r ů š a

V článku shrnuje autor dosavadní názory na problematiku střetného boje a sražení a rozvíjí některé otázky jejich teorie a vedení v našich současných podmínkách.

■ Soudobé, plně motorizované a mechanizované armády se vyznačují mocnou údernou silou a vysokou manévrovací schopností. Vyzbrojení těchto armád novými bojovými prostředky, hlavně raketovými zbraněmi s nukleárními náložemi, dále jen prohlubuje a zvětšuje operační pohyblivost svazků a svazů. Soudobá technika umožňuje provést překvapivý, soustředěný úder na zvolené skupiny cílů z odpalovacích základů vzdálených od cíle nejen stovky, ale i tisíce kilometrů prakticky bez potřeby měnit místa odpalovacích základů; to dává bojujícím stranám reálnou možnost v nejkratších časových lhůtách i zásadně měnit nevýhodný poměr sil na zvoleném směru ve svůj prospěch.

Je proto logickým závěrem, že obě válčící strany se budou snažit získat a udržet si útočnou iniciativu jak ve strategickém, tak i v operačním a taktickém měřítku; dojde-li k její dočasné ztrátě, budou se pokoušet znovu ji co nejdříve získat.

V důsledku toho bude docházet k častým sražením a bojům, kdy obě strany se budou snažit plnění svých úkolů a dosažení svých cílů prosadit útočnou činností, útočnou operací, útočným bojem.

Takováto střetnutí dvou soupeřů vyúsťují pak zpravidla ve zvláštní druh útočné činnosti — v střetný boj.*)

Problematické střetného boje v podmínkách soudobé války byla v posledních letech věnována, a to zcela oprávněně, mimořádná pozornost. Vojevodští teoretikové rozpracovali řadu otázek střetného boje a střetného sražení a zveřejnili i řadu jak vysloveně teoretických úvah a rozborů, tak i praktických zkušeností.

Cílem tohoto článku je jednak podat ucelený názor na tuto problematiku a jednak rozvést některé otázky teorie, přípravy a vedení střetného boje a střetného sražení v našich současných podmínkách.

1. Podmínky a situace, při nichž dochází k střetným bojům a střetným sražením

■ V podmínkách soudobé války bude docházet k střetným sražením a střetným bojům v nejrůznějších situacích; všimněme si blíže nejtypičtějších z nich:

V útočné a obranné operaci (v útočném a obranném boji) bude docházet k střetnému boji vždy tam, kde se střetnou svazky a útvary útočníka v průběhu svého útoku s prvky

*) Tohoto pojmu je v článku používáno i k obecnému označení druhu boje (tedy obdobně jako pojmu útok nebo obrana) v tom kontextu, kdy se nerozlišuje, zda jde konkrétně o činnost v rámci taktického (střetný boj) nebo v rámci operačního (střetné sražení).

aktivní činnosti protivníka (hlavně druhými sledy a zálohami) plnění ve svém celku obranný úkol.

Úderné uskupení útočící strany se může střetnout například po prolomení hlavního pásma nepřátelské obrany při svém pronikání druhým pásmem obrany s druhým sledem nepřátelského sboru, který se snaží obsadit druhé pásmo, do něhož již vnikly předsunuté oddáry protivníka.

Obdobná situace může se vytvořit při boji o kteroukoli další obrannou čáru, o kterýkoli důležitý prostor v operační hloubce obrany, při zásahu bližších či vzdálenějších operačních záloh bránící se strany.

Rozšiřuje-li úderné uskupení vševojskové armády při průlomu úspěch do strany, může se zavázat do střetného boje s druhým sledem nepřátelského sboru v obraně, provádějícího protizteč. Stejně tak může dojít ke střetnému boji při všech protiztečích a protiúderech v obraně (prováděných dnes zpravidla z chodu) ať čelních či vedených do boků a týlu, v kterékoli fázi vedení obranné operace, v jakékoli hloubce obrany a na kterémkoli organizačním stupni.

K střetnému boji může dojít i v nejrůznějších jiných situacích, například při bojové činnosti zadních vojáků, kryjících aktivním způsobem ústup či odchod hlavních sil; k střetnému boji zpravidla dojde při obklíčování, a to v situaci vojsk, kdy obklíčující jednotky se střetnou s jednotkami provádějícími protizteč či protiúder s cílem rozrazit obklíčovací kruh zvenčí, nebo střetnou-li se s úderným uskupením obklíčeného protivníka, pokoušejícího se o probití z obklíčení vlastními silami.

Američtí vojenští odborníci počítají v případné příští válce a nikoli bezdůvodně, s velmi častým použitím vzdušného výsadku, a to jak speciálních výsadkových, tak vševojskových jednotek všech stupňů, od zesílených rot až po několik vzdušných výsadkových svazků.

Američané procvičovali na různých cvičeních vysazování taktických vzdušných výsadků (v síle rota až 1—2 bojové skupení pěší divize) v taktické hloubce obrany protivníka; operační výsadek v hodnotě do vzdušné výsadkové divize vysazovali za druhé pásmo obrany (tj. do hloubky kolem 70 km). Do větší hloubky (150 km i více) používali operační výsadky v síle dvou vzdušných výsadkových divizí, vzdušného výsadkového sboru.

Je tedy nutno v soudobé válce očekávat možnost vzniku střetného boje s nepřátelskými vzdušnými výsadky při jakémkoli přesunu vojsk, nevymáje operační a konec konců ani strategické přesuny a přepravy i v nehlubším týlu. Bude proto třeba, aby byly přesunovány a přepravovány bojeschopné, organické celky, připravené kdykoli zahájit boj za zničení nepřátelských vzdušných výsadků.

Časově může střetný boj vzniknout v kterékoli době: jak při zahájení války, tak i v jejím průběhu; jak v průběhu útočné operace, tak i před jejím zahájením (například provede-li obránce po úspěšné protipřípravě na nepřátelské úderné skupení úder před přední okraj); stejně tak může vzniknout v první den operace při boji o taktickou hloubku nepřátelské obrany, jako v kterýkoli další den při boji v operační hloubce.

Rozbor charakteru počátečního období možné příští války, jakož i rozbor možných způsobů jejího zahájení a počátečního průběhu není obsahem tohoto článku; přesto však považuji za správné uvést předpoklady možného vzniku války (bez nároku na plné a přesné vyčerpání této otázky), abychom na nich mohli zhodnotit možnosti a podmínky vzniku střetných bojů a střetných sražení při zahájení války.

Vyhodnotíme-li jak názory vojenských a politických odborníků obou stran, tak současnou mezinárodní politickou a hospodářskou situaci ve světě, vidíme, že v současné době může válka v podstatě vzniknout

- bezprostředním nepřátelským napadením našeho státu,
- nepřátelským napadením některého ze spojeneckých států tábora socialismu,
- nebo konečně v důsledku imperialistické agrese vůči kterémukoli, i nesocialistickému státu.

Posuzováno z vojenské stránky, může být válka zahájena útokem nepřítele nebo útokem naším (hovořím o druhu bojové činnosti!) popřípadě současným (nebo téměř současným) útokem obou stran. Přitom nepřátelství může být zahájeno po uplynutí určitého období zvýšeného nebezpečí napadení nebo i s určitým stupněm překvapení.

Přítští světová válka bude nejpravděpodobněji zahájena masovými údery ZHN, hlavně jadernými, ze strany jedné a bezprostředně následujícími odvetnými údery strany druhé.

Stejně tak ovšem nelze vyloučit ani možnost, že by se třetí světová válka mohla vyvinout z „neatomových“ pohraničních incidentů a bojů; vzniklá světová válka však byla by i v tomto případě válkou „atomovou“.

Uvážíme-li, že snahou agresorů bude využít možnosti volby způsobu a doby zahájení války k co největšímu překvapení napadených, je nutno přijmout za reálné teoretické úvahy a praktické přípravy imperialistických armád, na zahájení přepadení zemí tábora socialismu (ať celkově či některé z nich) v podstatě kádrovými, mírovými vojenskými silami.

Napadený, podle stupně a času odhalení příprav zahájení agrese bude nebo nebude mít svá vojska připravena v obraně na směrech pravděpodobných hlavních úderů agresora a bude nebo nebude připraven k okamžitému přenesení boje na nepřátelské území na směrech či úsecích pro agresora více méně pasivních.

Bude-li nebezpečí nepřátelského napadení trvat delší dobu, pak může konec konců dojít i k tomu, že na směru možného hlavního úderu agresora bude napadený již připraven k přechodu do útoku současně se svými odvetnými údery (ZHN).

Je tedy logickým závěrem, že v okamžiku zahájení nepřátelství může a bude docházet k vzájemným bojům útvarů a divízi, útočících přes státní hranice s jednotkami, které protivník vyslal k obsazení určitých obranných čar, prostorů či pásem. K útočným akcím předsunutých odřadů obou stran bude samozřejmě docházet i na oboustranně aktivních úsecích, směrech apod. a stejně tak i na pasivních úsecích, i když zde to budou zpravidla organizační celky nižších organizačních stupňů.

Dá se předpokládat, že i když na některých směrech počáteční taktické boje mohou mít charakter útoku jedné strany na připravenou nebo spěšně zaujatou obranu strany druhé a nebudou tedy mít charakter vysloveně střetného boje, povede snaha o získání iniciativy a o přenesení bojů na území nepřítele zpravidla k takovému použití druhých sledů a záloh armád, popřípadě frontů a skupin armád, že v prvních dnech války se rozvinou na jednotlivých válečnických nebo důležitých operačních směrech (a při pravděpodobném použití silných operačních a strategických výsadek — i v týlu obou protivníků) rozsáhlá střetná sražení operačních svazků a svazů.

Vezmeme-li však kteroukoliv variantu možného vzniku války a možného vývoje v prvních dnech jejího trvání, vidíme, že k střetnému boji (sražení) v prvních dnech války bude docházet v podstatě za týchž okolností a situací, které jsme si uvedli na předchozích stránkách. Je ovšem samozřejmé, že střetný boj v prvních dnech války bude mít určité specifické rysy, které budou vyplývat hlavně z masovosti použití ZHN, z neúplnosti početních stavů osob i materiálu u útvarů a svazků, doplňovaných mobilizací, z dočasně velmi účinně působícího momentu překvapení, jež se jedné či druhé straně podaří uskutečnit a podobně. Vzdor těmto zvláštnostem, jež je nutno ovšem plně respektovat, není podle mého názoru nutné, v rámci naší lidově demokratické armády teoreticky

řešit způsob vedení střetných bojů a střetných sražení v počátečním období války jako nějaký zvláštní způsob střetného boje, budou-li naproti tomu plně a správně vyhodnoceny a teoreticky rozpracovány všeobecné zásady soudobého střetného boje.

Závěrem k této stati je možno konstatovat, že střetný boj v soudobé válce bude velmi častou formou útočné činnosti a že se s ním budeme setkávat:

- v průběhu kteréhokoli časového období války či bitvy;
- během kteréhokoli druhu bojové činnosti vojsk;
- nejen na frontě, ale i v hlubokém týlu válčících států a
- při boji organizačních celků kteréhokoli stupně.

II. Charakteristické rysy střetného boje

1. Nejcharakterističtějším rysem střetného boje je, že obě strany jsou mimo bezprostřední dotyk a vyrazí proti sobě s útočnými úkoly a cíli, jež se navzájem prostorově a časově překrývají.

Tento základní rys má pak řadu doprovodných důsledků pro přípravu a vedení střetného boje.

Velitelé přijímají svá rozhodnutí pro boj ještě před vyražením (svým a zpravidla i protivníkovým), kdy jejich zprávy o nepříteli jsou jen kusé, neúplné.

Jak neúplné budou zprávy o nepříteli v těchto případech, nejlépe vysvětlí ze srovnání objektivních možností průzkumu v této situaci s objektivními možnostmi průzkumu, např. při přípravě útoku na předem připravenou obranu.

V druhém případě bude totiž záviset více méně jen na jakosti našeho průzkumu a na protiopatřeních protivníka, jaké zprávy zjistíme o cílech, které již objektivně existují, jako kupř. rozmístění vojsk, palebná postavení zbraní, zákopová síť, palebný systém jednotek v dotyku, zásobovací a odsunový systém; to vše bude reálně existovat v době činnosti našeho průzkumu, a to vše může být zjišťováno a vyhodnocováno.

Naproti tomu při přípravě střetného boje připravuje velitel své řešení pro boj v prostoru, v němž protivník dosud není a do něhož konec konců jedna či druhá strana ani nemusí se včas dostat.

Nedostatek přesných zpráv o nepříteli však nikterak nemůže oddalovat velitelovo rozhodnutí až na dobu, kdy budou upřesněny zprávy o nepříteli. Naopak velitelé druhohledových jednotek a velitelé záloh musí být stále co nejpodrobněji informováni o síle, činnosti a možnostech svého pravděpodobného protivníka.

Je povinností například velitele divize, která je v druhém sledu útočící vševojskové armády, aby již v prostoru soustředění trvale sledoval nepřátelskou situaci, správně ji vyhodnocoval a stále vyvozoval správné závěry o možnostech činnosti protivníka jak na zemi, tak ve vzduchu a speciálně pak o jeho možnostech použití ZHN.

Jeho náčelník průzkumu musí být ve stálém styku se svým nadřízeným odborným náčelníkem na velitelství armády, aby od něj získával a včas svému veliteli doručoval co nejvíce zpráv o hlubokých operačních zálohách protivníka, o prostorech jejich rozmístění a o pravděpodobném směru jejich použití. Od štábu armády bude náčelník průzkumu divize doručovat svému veliteli zprávy o činnosti jednotek nepřítel na pasivních úsecích fronty, o možnostech jejich přeskupení na jiný směr či úsek; zejména však bude náčelník průzkumu divize předávat svému veliteli zprávy o umístění a činnosti rychlých jednotek nepřítel, zvlášť tankových skupin a lehkých obrněných pluků, a veškeré zprávy o prostředcích ZHN nepřítel, o jejich činnosti a manévru, a zprávy o vzdušné situaci na směru předvídaného použití nepřátelských záloh.

Stejně tak náčelník operačního oddělení, popřípadě sám náčelník štábu divize bude v trvalém styku s operačním oddělením armády a bude trvale informovat svého velitele divize o všech akcích armády a frontu proti nepřátelským ZHN a proti nepřátelským zálohám v zájmovém prostoru druhosledové divize, o průběhu bojů prvosledových divízií apod.

Tyto úkoly může ovšem vůči veliteli divize plnit i směrový důstojník ze štábu armády, zpravidla však i v takovém případě bude ve štábu armády přítomen z operačních orgánů štábu divize (např. zástupce náčelníka štábu, náčelník operačního oddělení apod.).

Na základě těchto zpráv velitel divize se svým štábem bude trvale provádět hodnocení situace, bude trvale upřesňovat pravděpodobné čáry a prostory, v nichž by bylo výhodné a naopak nevýhodné střetnutí s nepřítelem a bude upřesňovat, s jakými svazky či útvary a kdy by mohlo dojít k případnému střetnutí.

V soudbojích podmínkách boje bude nutno velmi bedlivě sledovat vzdušnou situaci; možnosti transportu jednotek dopravními letouny, popřípadě i vrtulníky z operační hloubky sestavy nepřítele na frontu a stejně tak použití taktických i operačních vzdušných výsadek v širokém měřítku mohou totiž velmi podstatně ovlivnit prostor, dobu a celý průběh případného střetnutí.

Veliteli divize k zajištění potřebných zpráv však zdaleka nepostačí spoléhat na štáb armády. Sám musí provést řadu opatření, aby svými prostředky získal co nejvíce zpráv s co nejmenším časovým opožděním; proto vyšle styčné orgány k prvosledovým svazkům, bojujícím na směru jeho možného nasazení, pošle své styčné orgány k sousedům; zejména znalost situace a možnosti protivníka na křídlech a na bocích vytvoří veliteli divize předpoklady k úspěšnému a překvapivému zasazení útvarů.

Velmi důležitým prostředkem rychlého získání důležitých zpráv z hloubky nepřátelského území bude organizovaný a trvalý odposlech rádiových sítí průzkumu prvosledových divízií i armády a okamžité, přímé vyhodnocování přijatých zpráv.

V této době budou připravovány u průzkumného praporu divize průzkumné skupiny k vysazení vrtulníky nebo pomalými vrtulovými stroji v týlu nepřítele.

Otázka co nej přesnějších a všestranných zpráv o situaci bude pro velitele divize prvořadá a bude ještě před zasazením divize rozhodovat o jejím úspěchu v předvídaném střetném boji.

2. Polní řád Čs. lidové armády Oper-1-1 (návrh) v čl. 214 uvádí, že střetný boj se mimo jiné vyznačuje: „... rozvíjením bojové činnosti na široké frontě, volností manévru a zpravidla odkrytými boky na obou stranách“.

Podle Oper-1-1 je tedy možno za střetný boj považovat vzájemné střetnutí dvou nepřátelských organizačních celků jen tehdy, budou-li bojové sestavy (a analogicky i operační uskupení) obou protivníků mít odkryté boky a bude-li tím dána možnost manévru do boku a týlu. (Ovšem při splnění ostatních podmínek charakterizujících střetný boj.)

Posudme v dalším pravděpodobný charakter operací a bojů možné příští války z hlediska bojové činnosti na široké frontě a z hlediska odkrytých boků.

a) Ničivá mohutnost moderních zbraní vede nás k rozptylování vojsk v terénu, k zvyšování obranných i útočných šířek a hloubek sestavy útvarů, svazků i svazů. Tím jsou nutné vytvářeny značné šířkové a hloubkové mezery v sestavách vojsk, jež mohou být využity k vzájemnému prosakování jednotek a k manévru do boku a týlu. Tak podle

Oper-1-1 (návrh) útočí divize v pásmu širokém 6—12 km a americká divize, podle současných amerických řádů v pásmu širokém 10—20 km.

Uvažujeme-li sestavu divize se 4 prapory v prvním sledu, budou rozestupy proudů naší divize 1,5—3 km a americké divize 2,5—5 km. Při dvou plucích v prvním sledu, bude-li pluk postupovat po jedné ose, budou rozestupy těchto plukovních proudů u naší divize 3—6 km, u americké divize pak dokonce 5—10 km.

Je tedy nejen možno, nýbrž i nutno předpokládat, že soudobé předbojové sestavy divizí, útočících i v oboustranném svazu, umožňují manévry jak svým prvosledovým praporům a plukům, tak ovšem i prvosledovým praporům a plukům protivníka. Střetnutí prvosledových praporů a pluků obou protivníků, bez ohledu na celkovou sílu stran, budou mít při oboustranném útočném způsobu plnění úkolu charakter střetného boje.

b) V minulosti, kdy nebyly dosud známy atomové zbraně, bylo vytváření křídel, boků a mezer odvislé v podstatě jen od řešení (a jeho provedení) vlastních velitelů příslušné strany; avšak soudobé jaderné náboje, dopravované na cíl nejnovějšími nosiči (rakety, výškové, dělostřeleckými a leteckými) umožňují svými ničivými účinky vytvářet prakticky jakékoliv mezery v nepřátelské sestavě.

Vytvoření křídel, boků a mezer v sestavě vojsk ovlivňuje tedy dnes nejen rozhodnutí velitele příslušné strany, nýbrž i způsob použití ZHN.

Při soudobém střetnutí dvou stran, které plní své úkoly útočně, je nutno tedy vždy očekávat vznik střetného boje (sražení) a to i u útvarů, svazků a svazů, plnících své úkoly v oboustranném svazu se sousedy.

3. Charakteristickým rysem střetného boje je rovněž i celkové usměrnění bojové činnosti obou stran na získání (udržení) taktické a operační (popřípadě i strategické) iniciativy. Obě strany se snaží co nejrychleji ovládnout nejdůležitější čáry nebo prostory a vnutit pak nepříteli boj v čase a v prostoru pro sebe co nejvýhodnějším a pro nepřítel naopak v čase a prostoru co nejnevýhodnějším.

Důležitým faktorem při plnění tohoto charakteristického úkolu střetného boje bude snaha dosáhnout co nejúčinnějšího překvapení protivníka. Tato snaha bude realizována především nečekanými masovými údery ZHN na zjištěné cíle a jejich vyřazením. Stejně důležité však bude co nejrychlejší rozvinutí hlavních sil s bezprostředně následujícím úderem do boku či týlu nerozvinutého dosud protivníka; cílem úderu bude dosáhnout místní i časové převahy svých rozvinutých sil a takto získaný výhodný poměr sil trvale udržet zdržováním příchodu na bojiště a rozvinování druhých sledů a záloh protivníka a tím si trvale vytvářet předpoklady k úspěšnému ničení protivníka po částech. Je samozřejmé, že k dosažení co největšího překvapení protivníka bude nutno co nejdéle a co nejúplněji utajit své přípravy, svůj manévry a svou činnost — utajit svůj záměr boje.

4. Dalším typickým rysem střetného boje je nepřipravenost bojiště v ženíjním směru; střetné boje a střetná sražení budou se odehrávat v terénu, kde zpravidla nebyla žádnou z bojujících stran provedena potřebná opatření v ženíjní úpravě terénu.

V důsledku toho ta strana, která z jakékoli příčiny bude nucena buď zcela nebo částečně svých sil přejít do obrany, bude zpravidla moci využít jen přirozených ochranných vlast-

ností terénu; proto charakteristickým při střetném boji bude útok na protivníka snažícího se částí sil přejít do dočasné, zpravidla spěšně zaujaté obrany.**)

Z uvedeného vyplývá jednak vysoká ničivá účinnost zbraní hromadného ničení a jednak nutnost co nejúčinnějšího využití všech protiatomových, ochranných vlastností terénu; z uvedeného vyplývá i zcela pochopitelná snaha co nejvíce rozptýlovat vojska v terénu. Naproti tomu při rozvíjení hlavních sil k úderu, kdy chtě nechtě bude nutno útočící vojska určitým způsobem soustřeďovat, projevuje se snaha co nejrychleji vejít v dotyk s nepřítelem a proniknout do jeho sestavy a zkrátit tak na minimum dobu, již může nepřítel výhodně využít k provedení svých úderů ZHN.

Při posuzování možností použití ZHN je nutno v otázkách organizování a zabezpečování střetného boje vzít v úvahu, že z počátku, pro celkový nedostatek přesných zpráv o důležitých cílech vůbec, bude obtížné zvolit výhodné cíle pro ZHN, poněvadž většina sil nepřítele bude v pohybu, v prouděch. Teprve při střetnutí předsunutých jednotek a předvojů bude zpravidla možno bezpečněji vyhodnotit výhodné cíle pro ZHN (zálohy, místa velení atd.). Je tedy nutno počítat s početně vyšší zálohou atomových nábojů v rukou velitelů na dobu průběhu a vedení operace a boje.

Ve střetném boji (sražení) bude zcela možno účinně využívat moderních raketových zbraní, jež svým dosahem zabezpečují — (při co největším rozptýlení svých odpalovacích základen) — v minimálních časových lhůtách provést nebyvale ničivé úderý na důležité cíle, jak bezprostředně na frontě, tak i v hlubokém týlu.

Nepřipravenost bojiště v ženíjném ohledu, spolu s vysokou ničivou účinností ZHN a velkou schopností manévru palbou u raketových nosičů ZHN, budou mít při vedení střetného boje za důsledek značné zvýšení manévrovosti vojsk té strany, již se jednak podařilo předstihnout nepřítele v provedení zničujících úderů a jednak bezpečně ochránit své hlavní síly před důsledky úderů ZHN protivníka.

Manévr rozvinutých hlavních sil k úderu do boku a týlu nerozvinutých dosud sil nepřítele bude i v soudobém střetném boji velmi častým druhem manévru.

Velmi rozšířeným manévrem však bude i čelní úder na hlavní síly protivníka, umožněný hromadnými úderý ZHN, které podstatně rozruší sestavu nepřítele a zeslabí jeho bojové možnosti. V soudobém střetném boji bude takováto forma čelního úderu proto tak výhodná, že umožní nejrychlejší rozvinutí sil, jejich vyrazení a celkové zničení hlavních sil protivníka v nejkratším možném čase a že se tím nevyhneme časově náročnějšímu rozvíjení hlavních sil k úderům do boku a týlu nepřítele.

Tak například při čelním protiúderu druhého sledu armády nebudou na sebe zpravidla narážet postupně rozvíjené prvky pochodové sestavy (průzkum, předsunuté oddáry, předvojové prapory pluků, hlavní síly pluků, druhé sledy divízií atd.), nýbrž narazí na sebe hlavní síly úderného uskupení útočnicka a rozvinuté hlavní síly protiúderného uskupení bránící se armády nepřítele; mezery a, odkryté boky budou v sestavách obou stran vytvářeny nepřátelskými úderý ZHN.

Takovéto střetné sražení bude mít opět některé specifické zvláštnosti, hlavně ve způsobu vyvedení protiúderného uskupení na čáru zasazení, a v řešení otázek jeho zabezpečení proti zásahům ZHN nepřítele v kritické době rozvinutí úderného uskupení do praporních, popřípadě rotních proudů.

Ze schematického náčrtku (č. 1) postupného rozvíjení protiúderného uskupení tří divízií, jež mají provést protiúder v úseku $3 \times 10 \text{ km} = 30 \text{ km}$, vidíme, že při 2 komuni-

**) Naproti tomu bude jednou ze specifických rysů pohraničních střetných sražení v počátečním období války, že se zpravidla budou odehrávat v terénu tou či onou stranou předem, plánovaně upraveném ať již k obraně či k rychlému rozvinutí úderných skupení.

I když se budeme snažit soustřeďovat protiúderná uskupení z větší šířky, pak ve vzdálenosti asi 10—15 km od čáry zasažení budeme přibližně na uvedených normách vzájemných rozestupů praporečních proudů, a při rozvinutí prvosledových praporů do rotních proudů bude vzájemná vzdálenost proudů do šířky necelých 1,5 km.

Velmi často bude nutno menší částí sil (například předvoji či předsunutými odřady) přejít na výhodné čáře do obrany a umožnit tak hlavním silám manévr k provedení drtivého úderu do boku hlavních sil nepřítele.

Bude třeba velmi rychle reagovat na nově zjištěné a upřesněné cíle svými údery ZHN, letectva, raketového i klasického dělostřelectva.

Závažným předpokladem konečného úspěchu je i možnost co nejrychlejšího zásahu různých speciálních záloh. Z uvedeného vyplývá požadavek vytvářet na stupni front—armáda a mnohdy i divize vysoce pohyblivé prvky protitankové obrany (např. POZ) a stejně tak i prvky zabezpečení pohybu, prvky pro odstraňování následků úderů ZHN, prvky ženijního zabezpečení přechodu vodních toků a podobně.

Armádní POZ připravený k přesunu vrtulníky je schopen v pásmu armády širokém 60 km zasáhnout ze středu sestavy a ze vzdálenosti asi 40 km od fronty po 30 hodinách letu (rychlost 120 km/hod.) do prostoru předního okraje nebo na styku s levým nebo pravým sousedem.

Stejně tak protitanková záloha, vyzbrojená protitankovými zbraněmi (bezzákulové kanóny, protitankové rakety) může být vrtulníky ve velmi krátké době vysazena na směru průlomu nepřátelských tanků a účinně zbrzdí tempo jejich pronikání do hloubky naší obrany.

Při pronásledování nepřítele ustupujícího k řece nebude vždy dobře možné včas předsunout přepravní prostředky právě na místa, kde naše jednotky dosáhnou řeky; při tom rokádní přesuny těchto prostředků, hlavně při souběžném pronásledování nepřítele, budou při nejmenším velmi obtížné.

Přesun přepravních prostředků vrtulníky do míst, kde naše pronásledující jednotky nejdříve pronikly k řece, umožní velmi účinně využít i dílčího našeho úspěchu, zvláště na směrech podřadných, kde takovýto úspěch nebyl ani očekáván a jednotky na těchto směrech nebyly ani potřebně zesíleny přepravními prostředky.

Stejně tak bude velmi rychle uskutečnitelný přesun jednotek ZUO do prostorů zásahů při hromadných atomových úderech vrtulníky.

Všechny tyto a podobné úkoly mohou být uskutečňovány v podstatě dvojím způsobem:

- buď jako zásah přímo z vrtulníku (například kladení min z vrtulníku za letu, radiační průzkum z vrtulníků apod.),
- nebo jako zásah normální, avšak po rychlém přesunu příslušné zálohy vrtulníky na místo zásahu.

Považuji za velmi účinné zásahy právě ty, při nichž by bylo vrtulníků použito jako přepravního prostředku a dosahováno tak překvapivých zásahů v nečekané době a v nejzávažnějších prostorech.

Závěrem k druhé části článku je možno shrnout nejcharakterističtější rysy střetného boje takto:

- obě strany vyvíjejí proti sobě s útočnými úkoly a cíli, jež se navzájem prostorově a časově překrývají;
- celková bojová činnost bude ve střetném boji zaměřena na získání nebo udržení taktické a operační, popřípadě i strategické iniciativy;
- terén, v němž bude střetný boj probíhat, bude zpravidla nepřipraven v ženijním směru, což bude velmi zvyšovat účinnost úderů ZHN; naproti tomu při zahájení

války bude střetný boj zpravidla probíhat v terénu tou či onou stranou předem připraveném, nejčastěji k obraně;

- střetný boj bude dále charakterizován velmi častými, náhlými změnami situace, vyžadujícími okamžité zásahy velitelů a štábů;
- plného uplatnění dojdou všechny způsoby zrychlení zásahů druhých sledů a záloh, hlavně speciálních záloh, přičemž pro jednotky do hodnoty praporu budou velmi výhodným přepravním prostředkem vrtulníkové jednotky;
- plné uplatnění ničivých možností prostředků soudobých armád bude vytvářet předpoklady pro široký a hluboký manévru obou stran; to ponese ve svém důsledku nesusouvislost front; mezery v sestavách vojsk); v útočné operaci pak umožní současně boje i v značné hloubce nepřátelské obrany.

III. Rozhodnutí velitele pro střetný boj

I když velitel divize (pluku) se zpravidla rozhoduje podle rozkazu bezprostředního nadřízeného velitele, v soudobé válce nikterak nebudou výjimkou situace, kdy nebude možno čekat na nařízení nadřízených, kdy bude nutno rozhodovat se z vlastní iniciativy, zejména při bojích v operační hloubce nepřátelské obrany a v boji s výsadky ve vlastní týlu.

Základní myšlenkou rozhodnutí velitele pro střetný boj je určení nejvhodnějšího manévru pro rozvinutí hlavních sil na směr hlavního úderu (zpravidla daném nadřízeným velitelem). Cílem tohoto manévru bude zabezpečit nejučelnější zasazení úderu do boku či týlu nepřítele tak, aby byl uskutečněn dříve, než se podaří nepříteli rozvinout své hlavní síly.

Velitel musí zhodnotit celkovou situaci podle zpráv, jež má k dispozici, musí vyhodnotit důležité čáry, na nichž může k střetnutí s protivníkem dojít; v úvahu zde bere nejen kilometrovou vzdálenost, ale i řadu dalších činitelů, z nichž nejzávažnějším jsou možnosti zadržení popřípadě zničení nepřítele našimi zásahy (ZHN, letectvo, raketové zbraně); naproti tomu samozřejmě nesmí se opominout ani možné důsledky obdobného zásahu nepřítele vůči nám.

Z těchto úvah vyplynou pak veliteli objekty, na které bude nutno předem plánovat použití ZHN a přibližná doba těchto úderů, a z druhé strany i nebezpečná místa a ty objekty, na něž mohou být soustředěny údery ZHN nepřítele.

Oper-I-1 (návrh 1960) pak vypočítává další body, jež stanoví pro střetný boj velitel svazku ve svém rozhodnutí:

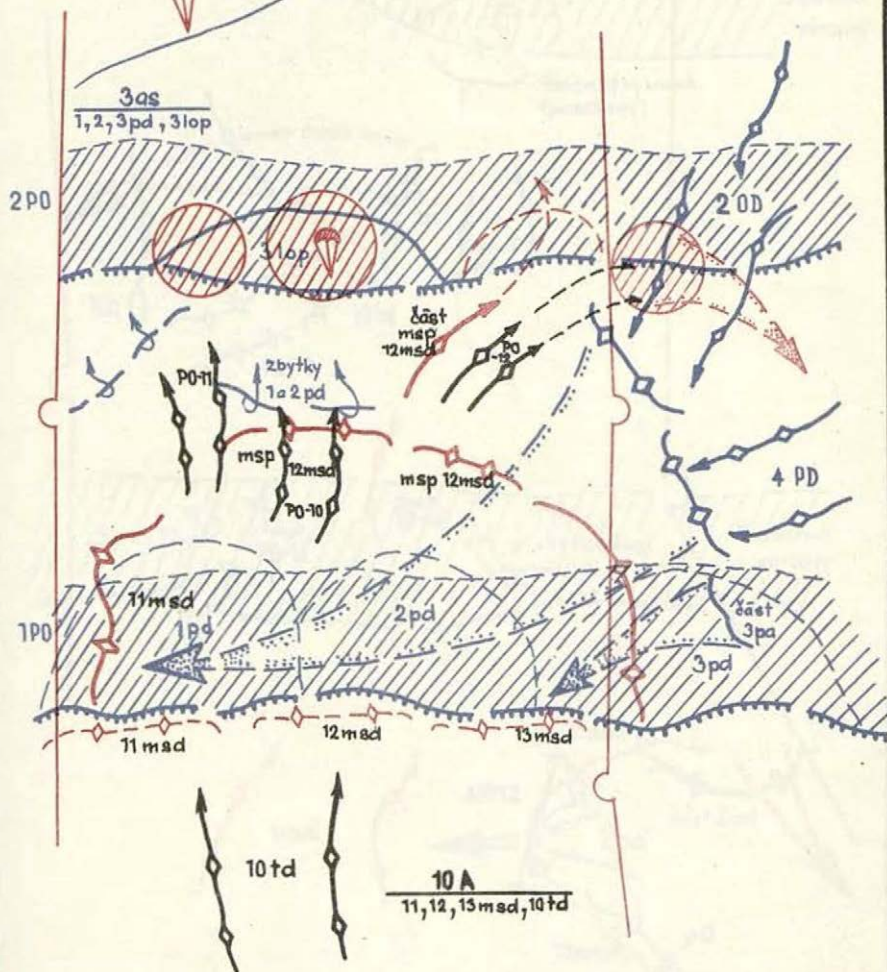
- úkoly dělostřelectva a podpůrného letectva,
- úkoly útvarů protivzdušné obrany,
- způsob součinnosti vojsk,
- úkoly pro zabezpečení boků a pro bojové zabezpečení a
- umístění předsunutého velitelského stanoviště.

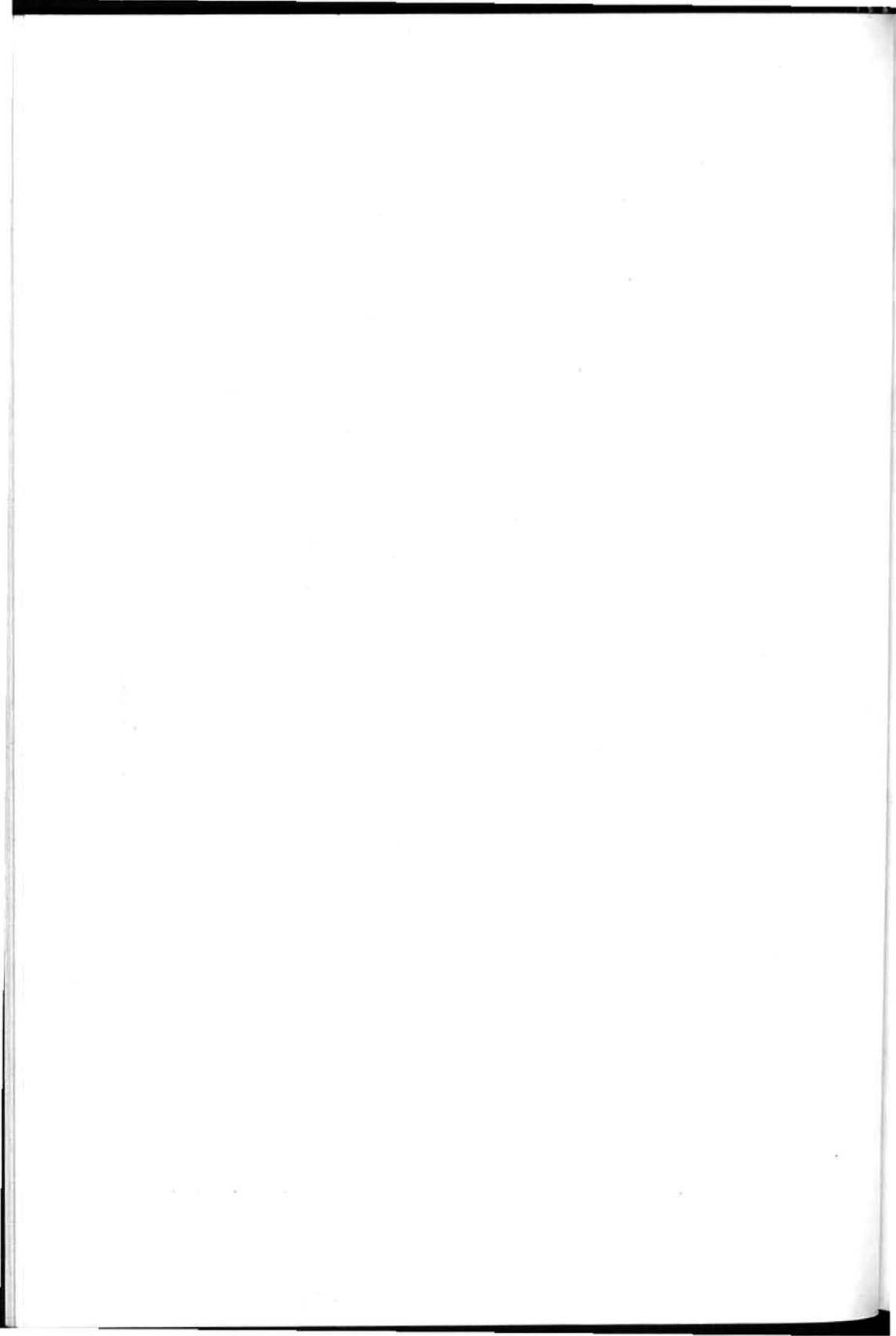
Pokud se týče vlastního operačního či taktického obsahu rozhodnutí velitele, článek nemůže vzhledem k svému zaměření a rozsahu rozebrat a vyčerpávat tuto problematiku. Abychom však přesto mohli provést aplikaci zásad uvedených v předchozích částech článku na praktických příkladech, zvolme si několik možných taktických a operačních situací:

blízké operač. zálohy

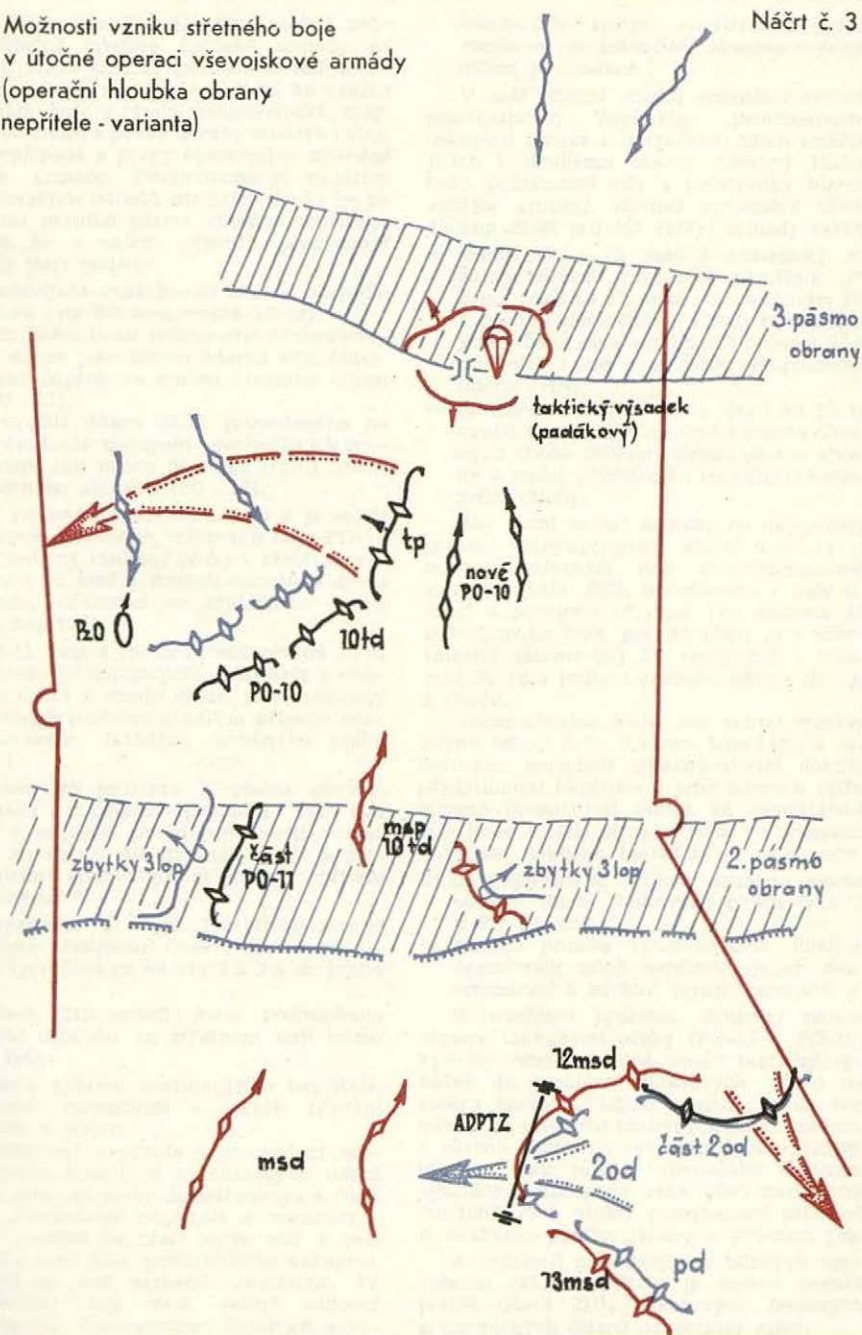
Možnosti vzniku střetného boje
v útočné operaci vševojskové armády
(taktická hloubka obrany
nepřítele - varianta)

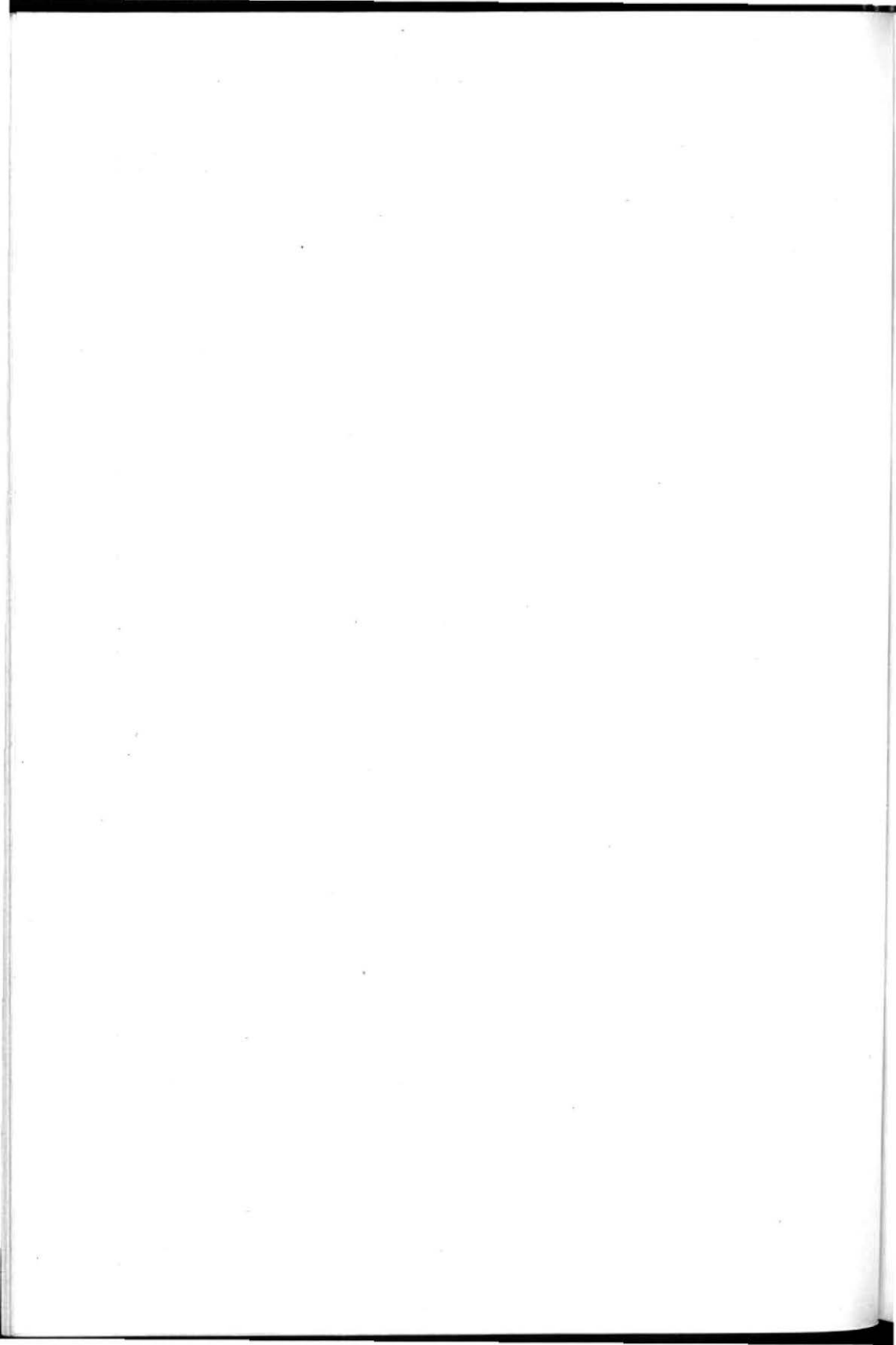

Možnosti vzniku střetného boje
v útočné operaci vševojskové armády
(operační hloubka obrany
nepřítele - varianta)

Náčrt č. 3

1. Náčrt čís. 2 znázorňuje možný průběh útočné operace červené armády na sbor 1. sledu armády modrých a řeší možné situace, při nichž zde dochází ke vzniku střetného boje v rámci motostřelecké, resp. tankové divize s prvky obrany modrého sboru, popřípadě s prvky operačního učlenění modré armády. Povšimněme si nejdříve předsunutých odřadů útočících divízi — po průlomu prvního pásma obrany nepřítele; vidíme, že v našem případě předsunuté odřady jsou použity

- a) k rozvíjení úspěchu na směru hlavního úderu (viz PO zasazované 10 td);
- b) k zajištění boku zasazované druhosledové divize jako hlavní úderné síly, rozvíjející úspěch ve směru hlavního úderu (PO - 11);
- c) k využití úderu ZHN, provedeného na protiúderné uskupení protivníka a k provedení tak úderu do boku (týlu) protiúderného skupení (PO - 12).

Ve zvolené situaci na náčrtu 2 je velmi pravděpodobný vznik střetného boje PO-12 msd (zesílený tankový pluk) v rámci střetnutí celé 12 msd s druhou obrněnou divízi nepřítele, účastníci se armádního protiúderu nepřítele.

PO-11 msd a PO nově zasazované 10 td pronásledující ustupujícího nepřítele s úkolem prolomit z chodu druhé pásma obrany nepřítele, bráněného v našem případě silami sborového lehkého obrněného pluku (lop 3.).

Ovšem po průlomu 2. pásma obrany, popřípadě i v průběhu průlomu i tyto dva PO a s největší pravděpodobností i celá 10 td se zaváží do střetného boje s přicházejícími operačními zálohami nepřítele (viz schéma 3).

Promítněte si nyní teoretické zásady vyjádřené předpisem Oper-I-1 do naší situace, vytvořené na náčrtu 2 a 3 a do jejího řešení:

Článek 215 uvádí mezi podmínkami dosažení úspěchu ve střetném boji mimo jiné i tyto:

- včasné zjištění postupujícího nepřítele,
- včasné rozhodnutí a rychlé předání úkolů vojskům,
- předstížení nepřítele v provedení atomových, leteckých a raketových úderů a v zahájení palby dělostřelectva a říká: „*Předstížení nepřítele v rozvinutí a ve vyražení ke zteči může vést k zničení i silnějšího nepřátelského uskupení, které se však nestačilo rozvinout. Ve střetném boji musí velitel usilovat o rychlou dezorganizaci bojových a po-*

chodových sestav nepřítele a jejich rozdělení na jednotlivé skupiny a jejich ničení po částech.“

V naší situaci otázku včasného zjištění postupujícího nepřítele (protiúderného uskupení zprava a operačních záloh směřujících k druhému pásmu obrany) budou řešit průzkumné síly a prostředky hlavního velitele armády. Rovněž upřesnění úkolů divizím musí provést velitel armády takto:

- silami 12. a 13. msd a armádních PT záloh zastavit protiúder nepřítele, při čemž částí sil 12. msd (tj. zesíleným PO a později uvolněnými silami zabezpečujícími čáru zasazení 10. td) provést úder do boku 2. od s využitím skupinového úderu ZHN;
- hlavními silami 10. td a částí sil 11. td využít úderů ZHN na druhé pásmo obrany, z chodu prolomit druhé pásmo obrany a zničit přicházející nepřátelské operační zálohy.

Aby mohl velitel armády co nejrychleji provést toto upřesnění úkolů, musí (a to bude ve střetném boji charakteristické) velet ze svého PVS, umístěného v naší situaci v prostoru 12. msd (viz schéma 2), odkud může řídit jak odrazení protiúderu (hlavně aktivní boj 12. msd), tak i zasazení 10. td a průlom druhého pásma obrany z chodu.

Velmi závažné bude, zda velitel armády svými úderu ZHN v rámci leteckého a raketového napadení zjištěných cílů dokáže předstihnout nepřítele v jeho úderech ZHN. Kromě mohutných úderů na nepřátelské cíle bude v naší situaci třeba ve prospěch rozvíjení úspěchu hlavních sil zabezpečit:

- a) co nejrychlejší průlom druhého pásma obrany silami tankových pluků (PO-11 a PO-10. td),
- b) zdržení proudů přicházejících bližších operačních záloh nepřítele, jejich dezorganizaci a zdržení jejich rozvinutí.

K urychlení průlomu druhého pásma obrany tankovými pluky (PO-11 a PO-10) bylo by velmi výhodné použít taktický výsadek do prostoru atomových úderů na směru hlavního úderu armády, s úkolem udržet do příchodu tankových pluků mezeru v obraně nepřítele, vytvořenou úderu ZHN; částí sil pak, nejlépe speciálním ženijním výsadem zabezpečit včas, před dorazením čel tankových pluků, rozminování přístupů k druhému pásmu obrany a průchod jím.

K zdržení přicházejících blízkých operačních záloh nepřítele je možno rovněž použít úderů ZHN, raketových, leteckých a chemických úderů na proudy apod.

Velmi účinná byla by však za dané situace možnost ženijním výsadkem (např. POZ na vtulnicích) zaminovat výhodné čáry či prstory na osách postupu nepřátelských záloh; na zadržení jejich proudů připravit a provést překvapivě zásahy letectva, raketová soustředění, chemické přepady, popřípadě vysadit další speciální protitankový výsadek.

Takovýmto způsobem bude možno nepřátelské zálohy zadržet a dezorganizovat. Vytvoří se tak výhodná situace pro přechod do obrany na odpovídající čáře tou částí sil, jež pronikla druhým pásmem obrany nepřítele a výhodná situace pro rychlý úder dalších sil do boku a týlu těchto záloh. Současně proniká nový PO (z hlavních sil 10. td) k třetímu pásmu obrany nepřítele, aby se spojil s padákovým výsadkem, který v síle 1—2 praporů obsadil a drží důležitý jeho úsek (např. most přes velkou vodní překážku — viz náčrtek 3).

V našem zvoleném příkladu je velmi zřetelně zachycena důležitá operační zásada střetného boje, tj. získat (udržet) taktickou, popřípadě operační iniciativu:

- velitel 11. msd, i když je zatím valná část jeho sil vázána v boji o rozšíření úspěchu do levého boku a k zabezpečení levého boku úderu armády, nevzdává se taktické iniciativy a posílá svůj PO k využití atomových úderů na druhé pásmo obrany a k ovládnutí druhého pásma;
- velitel 13. msd však ztrácí iniciativu, kterou dočasně strhl na svou stranu nepřítele prováděním svého protiúderu a přinutil tak 13. msd přijmout boj v podmínkách (časových a zčásti i prostorových), které odpovídají řešení velitele modré armády;
- naproti tomu velitel 12. msd se snaží udržet si taktickou iniciativu i při odražení nepřátelského protiúderu, chce diktovat nepříteli svou vůli využitím úderu ZHN na 2. od a provedením úderu do boku 2. od nepřítele většinou svých sil v čase a v terénu, jež sám určuje;
- velitel modré armády se snaží svým protiúderem omezit taktickou a operační iniciativu velitele červené 10. A, diktuje mu způsob a i prostor použití jeho záloh; obsazením druhého pásma obrany operačními zálohami zamýšlí zastavit útok červeného a převzít operační iniciativu plně do svých rukou.

Velitel 10. A červených naopak zasazením 10. td na směr hlavního úderu, atomovými údery na druhé pásmo obrany a do boku protiúderného uskupení nepřítele,

svými výsadkovými akcemi jak na druhé pásmo obrany, tak i v operační hloubce nepřátelské obrany, snaží se již v zárodku mařit všechny pokusy modrého zaměřené k převzetí taktické a operační iniciativy a vytvářet si tak výhodné podmínky k ničení nepřítele po částech.

2. Náčrt 4 řeší možný průběh obranné operace dvou armád červeného (každá z nich ve složení 4 vševojskových divízi) a provedení frontového protiúderu formou střetného sražení.

Možná výchozí situace s hrubým zámyslem je schematicky zachycena na náčrtu 4/b.

Všimněme si blíže situace, jež vznikla v průběhu druhého dne operace, tj.:

- po zasazení druhých sledů prvosledových sborů modrého během prvního dne operace,
- po provedení plánované protizteče 5. td do levého boku úderného uskupení modrého k večeru prvního dne operace;
- po průlomu druhého pásma obrany v noci z prvního na druhý den operace;
- po zasazení druhého sledu modré 7. A v poledních hodinách druhého dne operace.

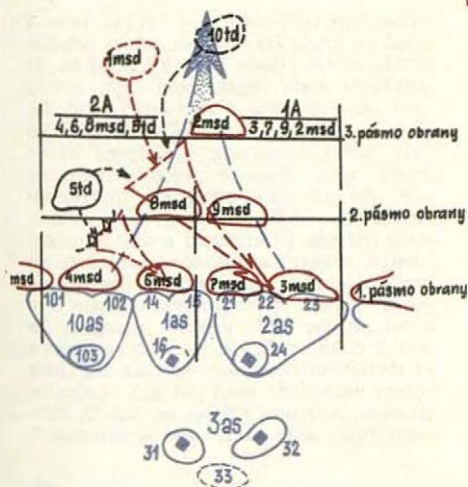
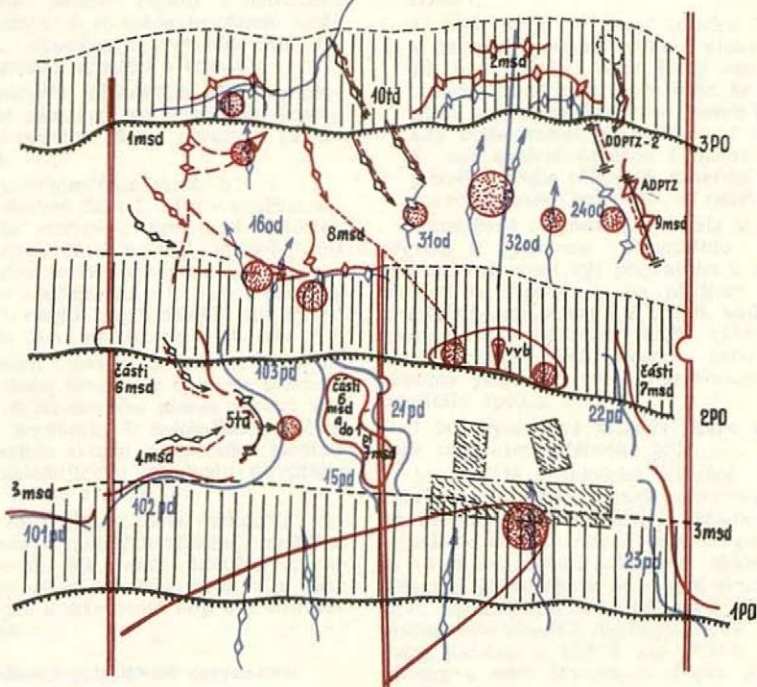
Do třetího pásma obrany se vklínily PO-16. td (po průlomu přičky — výchozí čáry pro plánovaný frontový protiúder červeného) a dále předsunuté oddáky nové zasazených 31. od a 32. od; přitom 8. msd podařilo se zadržet postup 14. pd modrého na posledním postavení druhého pásma obrany a 9. msd celkem úspěšně zabráňuje rozšíření úspěchu 24. obrnné divize modrého do svého pravého boku.

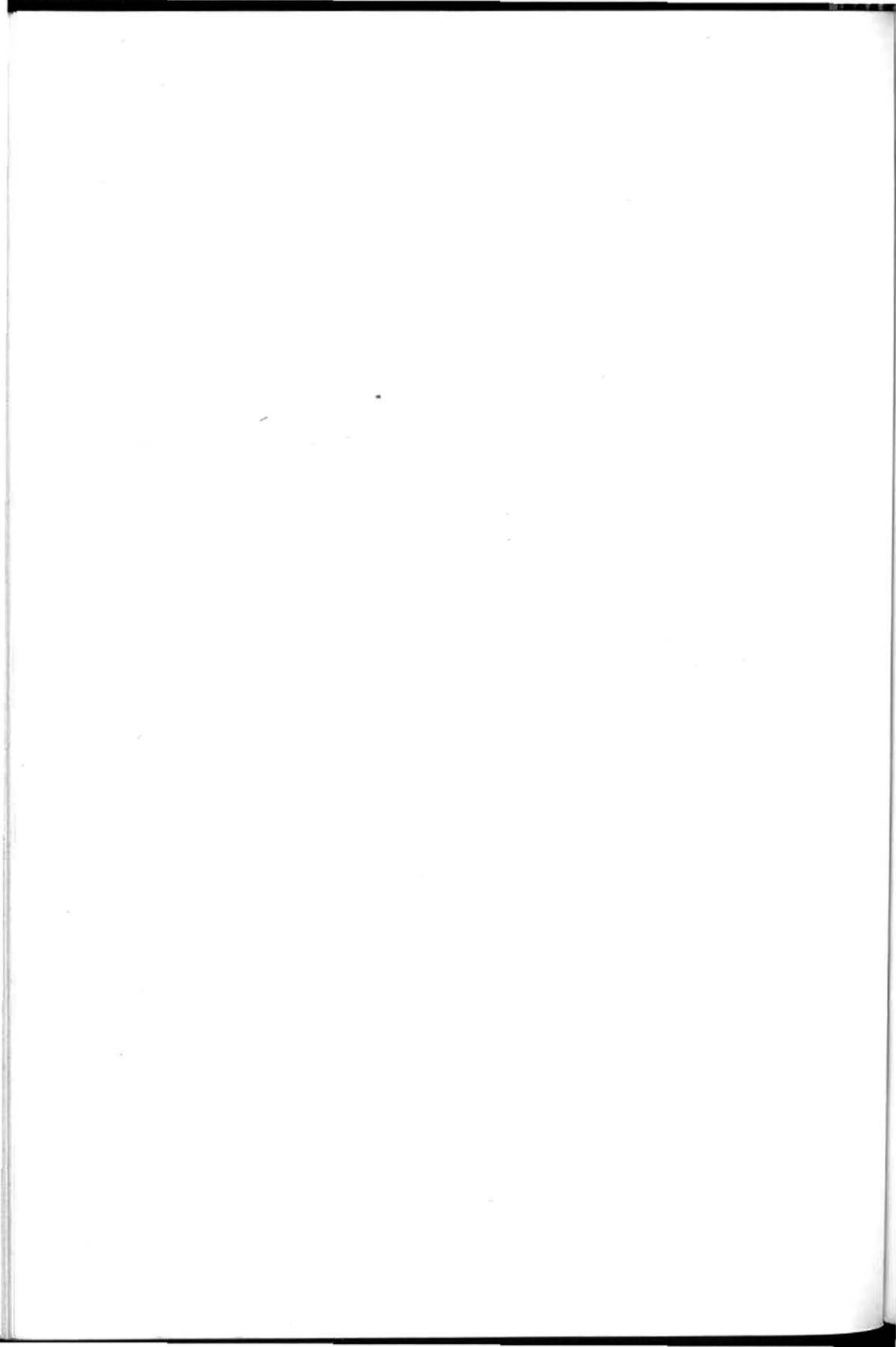
Při našem rozboru dalšího možného vývoje operace budeme uvažovat v úloze bránního se červeného.

Velitel frontu na základě zhodnocení situace se rozhodl:

1. zničit hlavní tankové uskupení nepřítele 16., 31., 32. a 24. od);
 - a) skupinovými údery a masovým použitím raketových zbraní a bojového letectva;
 - b) protiúderem do levého boku silami 10. td a 1. msd, v součinnosti s 2. msd a 9. msd) zabráňujícími dalšímu rozvinutí úspěchu nepřítele na směru hlavního úderu a do boku);
2. zabránit přísunu dalších operačních záloh nepřítele;

Síťové sražení v obranné operaci
při frontovém protiuderu.

- a) skupinovými údery ZHN, včetně pozemního výbuchu atomové pumy 5 KT (vzhledem na stálý a výhodný směr větru),
 - b) vyzazením výsadkové brigády na druhé pásmo obrany v obranném pásmu 1. A (brigáda je přitom zesílena speciálními výsadkovými PT skupinami armády a frontu);
 - c) vytvořením hlubokého pásu chemického zamoření na posledním postavení prvního pásma obrany v pásmu 1. A,
 - d) usměrněním činnosti 2. A:
 - obnovit úder 5. td a v součinnosti se vstřičnou protiztečí obkličovacích částí 6. a 7. armády msd deblokovat obkličené jednotky a v součinnosti s 8. msd a částí sil 1. msd a 10. td obkličít síly 14. pd u částí sil 103. pd a 16. od;
3. obnovením obrany v pásmu 2. A na přiče mezi prvním a druhým pásmem a u 1. A na druhém pásmu obrany vytvořit podmínky k dokončení zničení obkličovacích skupin v operační hloubce a k následujícímu přechodu do útoku silami celého frontu.

Rozborem vzniklé situace rozhodnutí velitele frontu a možných řešení modrého upřesníme si, kde, mezi kterými prvky operačního učení obou stran a v jaké situaci dojde k střetnému boji a k střetnému sražení.

a) Boj jednotlivých divízi červeného:

1. msd kryjící se vlevo silou motostřeleckého pluku, úderem tří pluků do boku 16. od (plnění útočný úkol) rozvine střetný boj, plně odpovídající všem zásadám, jež jsme rozebírali v prvních dvou částech našeho článku;

10. td kryjící se postupem svého msp na pravém boku, provádí úder třemi tankovými pluky do boku 31. od protivníka rozvíjející úspěch ve směru hlavního úderu modrých; i zde boj obou divízi bude vysloveně střetným bojem; 5. td zesílená tankovými pluky 6. msd a 4. msd po přeskupení prolamuje spěšně zaujatou obranu 103. pd modrého s cílem deblokovat obkličené části 7. a 6. msd, jež aktivně vstřičnou protiztečí se připojují. Zde boj nese charakter vysloveně útoku na spěšně zaujatou obranu. K střetnému boji může však dojít mezi

jednotkami 5. td, popřípadě i mezi úderným uskupením obkličovacích 7. a 6. msd (s nepřítelem při útočné akci záloh 15. pd popřípadě 103. pd, budou-li použity k úderům do boků deblokujících jednotek);

8. msd, brání se proti útokům 14. pd a na svém pravém křídle i útoku částí 16. od; její boj nese jasný charakter obrany; i zde však může dojít ke střetnému boji, až projeví-li se úspěch 1. msd, kdy bude iniciativní povinností velitele 8. msd aktivní útočnou činností svého pravého křídla přispět k uzavření obkličovacího kruhu kolem 16. od nepřítele.

Výsadková brigáda: je použita v našem případě k vysloveně obrannému úkolu; ovšem i ona musí být připravena k aktivní činnosti v případě, že na předním okraji druhého pásma, který má bránit, budou jakékoliv prvky modrého (zálohy, tylové jednotky prvosledových svazků nebo průzkumné jednotky vojsk operačních záloh nepřítele apod.).

I boj výsadkové brigády může vzít na sebe charakter střetného boje.

b) Jestliže v taktické hloubce obrany červeného probíhají jednak boje oboustranně obranného charakteru (v pásmu 1. A) a jednak boje útočné (vstřičná protizteč 5. td a úderného uskupení obkličovacích jednotek červeného a na modré straně pak útok obkličovacích divízi (21. pd a 15. pd na zničení obkličovacího nepřítele), pak v operační hloubce, v bojích na třetím pásmu obrany a mezi druhým a třetím pásmem rozehrává se typické střetné sražení, jehož výsledek plně ovlivní celkový úspěch či neúspěch celé operace.

Pokud se týče zásady získání a udržení taktické a operační iniciativy, na tomto případě vidíme vcelku úspěšný pokus velitele červeného frontu podstatně omezit počáteční pochopitelnou převahu iniciativy u útočníka a v operační hloubce využitím mohutných skupinových úderů ZHN a rozhodným protiúderem získat iniciativu do svých rukou.

V taktické hloubce obrany pak vnucuje velitel červeného frontu svou vůli nepříteli manévrem a bojem na deblokování obkličovacích částí 6. a 7. msd a vytvořením pásů překážek a nakonec i obranou druhého pásma svých výsadkem v pásmu 1. A s cílem zabrzdit a posléze zastavit přísun dalších operačních záloh na frontu.

IV. Závěry

Soudobé armády svým celkovým charakterem jsou připraveny vést vysoce aktivní operace, a to nejen útočné, ale, což je nutno podtrhnout, i obranné.

Mohutné ničivé účinky moderních ZHN umožňují i slabším silám vytvořit si výhodné podmínky a výhodně si upravit poměr sil pro útočnou bojovou činnost.

Počáteční období nové světové války bylo by s největší pravděpodobností řadou střetných sražení nejen operačního, ale i strategického rozsahu a významu.

Aktivní pojetí soudobé obrany bude v průběhu příští války trvale vytvářet podmínky pro vznik velmi častých střetných bojů a střetných sražení.

Tyto závěry vytyčují pak závažné požadavky na složení, materiální vybavení a výcvik soudobých armád, z nichž některé jsem se pokusil ve svém článku předložit k diskusi a vědeckému rozboru:

- organizační doplnění moderní armády silnými výsadkovými jednotkami (a to nejen výsadky vrtulníkovými, nýbrž i výsadky padákovými),
- vybavení vševojskové armády silnými jednotkami vrtulníkové přepravy pro přesuny speciálních protitankových záloh, pohyblivých odřadů zatarasovacích, ženijních jednotek k zabezpečení překonávání vodních toků a podobně,
- využívání čelních protiúderů, zabezpečených silnými skupinovými údery ZHN na hlavní úderné uskupení protivníka,
- manévr palbou formou ničivých soustředěných úderů raketových zbraní z rozptýlené sestavy,
- intenzivní příprava velitelů pro bojové úkoly příští války, jejich výchova k rozhodné a iniciativní činnosti již celým systémem mírové práce a života našich vojsk a štábů.

Střetný boj a střetná sražení v příští válce budou nejčastější formou řešení postavených cílů a úkolů a je proto třeba ve všech směrech touto problematikou se zabývat a armádu na vysoce aktivní způsob jakéhokoliv boje, jakéhokoliv sražení připravovat a vybavovat.

Prameny studia

Oper-I-1 a dosavadní publikované práce tohoto směru ve Vojenské mysli a ve Sborníku „Práce VA KG“.

Автор подытоживает существующие до сих пор взгляды по проблеме встречного боя и сражения и развивает некоторые вопросы их теории и ведения в современных условиях.
